

UNA PROPOSTA DE QUADRE DE CLASSIFICACIÓ DELS ARXIUS ECLESIASTICS LOCALS SEGONS UN ESQUEMA ORGÀNIC I FUNCIONAL

Xavier Pedrals i Costa

Història de l'Arxiu Eclesiàstic de la vila de Bagà

Aquesta comunicació es basa en l'estudi de l'arxiu eclesiàstic de la vila de Bagà, que a petita escala reproduïx tot l'esquema d'un arxiu eclesiàstic secular complet.

Bagà, a l'Alt Berguedà, va ser la capital de la Baronia de Pinós i tradicionalment el segon nucli urbà de la comarca; en l'aspecte eclesiàstic va ser el centre d'un deganat, després oficialat i avui arxiprestat de la diòcesi de Solsona, formà una poblada parròquia, amb una important comunitat de preveres i nombroses associacions pietoses de fidels; això li dóna la varietat necessària per a servir de base i model per a aquest estudi.

La composició de l'Arxiu ha provocat una sort diversa a cada un dels fons que el formen. Les sèries parroquials i de l'oficialat, guardades a la rectoria, s'han conservat força completes. El fons de la Comunitat de Preveres i el de les Associacions Pietoses de Fidels es van veure afectats per l'incendi de l'interior de la parroquial ocorregut el 26 de juny de 1753, ja que es conservaven en aquest edifici; per això és escassa la documentació anterior¹, però la Comunitat i les Associacions Pietoses de Fidels seguiren actives gairebé fins als nostres dies i, per tant, produint documentació.

Diferentment al que ocorre amb el fons municipal, no coneixem inventaris complets de l'arxiu eclesiàstic anteriors a la guerra civil; malgrat que va ser utilitzat per diversos autors, especialment J. Serra i Vilaró, sobretot en el tercer volum de la seva obra *Baronies de Pinós i Mataplana*², sols cita una referència general: "volum 211". Els inventaris que ens han pervingut són extraordinàriament succints, i es limiten a donar el nombre de llibres, afectant sols l'arxiu de la parròquia, i sobretot els registres. Actualment aquest fons disposa de dos petits inventaris: un sol full conservat a Bagà, on consten els llibres parroquials, i l'inventari, també molt breu, inclòs dins la secció de "Varios" a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA) en la part que es conserva en aquell dipòsit.

1. Vegeu, per exemple: EPA.5.1.02.01, i EPA. 5.1.02.02.

2. J. SERRA I VILARÓ: *Baronies de Pinós i Mataplana*, Barcelona, Balmesiana, 1930, 1947 i 1950. Hi ha una reedició feta pel Magnífic Ajuntament de la Vila de Bagà en 1989.

ELS DIPÒSITS

El dipòsit a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. El seu origen

Els arxius municipal i eclesiàstic eren considerats patrimoni del poble i es conservaven conjuntament. Durant la passada guerra civil van salvar-se en bona part, gràcies al Servei de Protecció als Arxius que va organitzar la Generalitat republicana i que dirigia Agustí Duran i Sanpere en circumstàncies que passem a detallar.

La riquesa dels fons baganesos era coneguda gràcies a les publicacions d'en Joan Serra i Vilaró. En 1908 l'Institut d'Estudis Catalans l'havia comissionat per a estudiar-los³; en va fer un inventari parcial, molt succint, i en el qual sols es van ressenyar els volums d'època medieval i de procedència municipal notarial; curiosament no es feia menció dels fons eclesiàstics, tampoc de la documentació d'època contemporània, ni massa de la d'època moderna. En 1930, en publicar *Baronies de Pinós i Mataplana*, reproduí el mateix inventari, una mica més complet en els detalls, citant 211 unitats.

Iniciada la guerra civil es van fer gestions per a la salvació de l'Arxiu, decidint-se el seu trasllat als dipòsits tutelats pel Servei de Protecció que va organitzar el govern català. El 28 d'agost va ser lliurada a la Casa de l'Ardiaca de Barcelona, seu del Servei, la primera part del fons documental. El segon lliurament va anar a parar a la Santa Cova de Manresa, que era utilitzada també com a dipòsit documental; d'aquests fons, alguns volums van ser traslladats a Viladrau, on hi havia un altre dipòsit (així consta en una nota del 5 de juny de 1938). El 21 de gener de 1939, el que restava a Manresa, nou voluminosos lliells que ocupaven uns quatre metres, va ser dut a Barcelona, al convent de Pedralbes, on es va unir a la part dipositada a la Casa de l'Ardiaca al principi de la guerra⁴. Entre les dues recollides encara hi va haver temps per a la destrucció, a càrrec del Comitè de Sallent; es van poder salvar pocs volums gràcies a l'actuació d'alguns baganesos⁵.

A causa de les circumstàncies de guerra i revolució, les dues recollides de l'Arxiu es van fer precipitadament; per això va restar a Bagà part important del fons: alguns pergamins, set en total, un d'ells còpia dels privilegis de la vila; uns quants volums medievals, municipals i de notaria; escassos d'època

3. "Missió històrica a l'Arxiu de Bagà". *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona 1908. pp. 303-305.

4. Varem trobar els registres de l'Institut Municipal d'Història, on poguérem documentar el Sr. Peters, les dates concretes de la recollida, destinació, etc. A l'Arxiu Històric de Bagà varem trobar l'autorització de la segona recollida.

5. Relació detallada en *Els arxius de la Vila de Bagà*, treball final I màster d'arxivística, p. 49.

moderna i gairebé tota la documentació contemporània, que es va mantenir, tant perquè no era prou valorada pels encarregats de salvar la documentació com pel fet que en la seva major part es trobava en les dependències municipals. Finalitzada la guerra, el nou "Servicio de Recuperación Documental" empenqué la tasca de retornar els fons a les seves procedències respectives. La documentació baganesa va passar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), en no ser reclamada per l'ajuntament en els terminis que es prefixaren. Sí que va fer gestions el rector de la Parròquia, mossèn Josep Ricart, abans que els fons es dipositessin a l'ACA, però se li argumentà la descura anterior de les autoritats baganeses, i se li prometeren còpies⁶. La documentació, dividida en diverses seccions, constitueix en conjunt el més important fons local dipositat a l'ACA, i encara la part de protocols notariais de Bagà, ingressats al mateix arxiu, provinents del districte de Berga, tenen també un embalum remarcable.

Altres dipòsits

El fons eclesiàstic estava, en el moment de començar aquest treball, aparentment força dispers: la casa rectoral de la vila, els diversos dipòsits municipals i l'ACA Aparentment, perquè els fons eclesiàstics que hi havia als dipòsits documentals del municipi, cinc volums en total, eren, si bé de molt valor i interès, força limitats; en canvi, la part conservada a l'ACA era de molta més importància i havia de mobilitzar la nostra major dedicació.

EL PLA D'ACTUACIÓ

Conegut l'embalum del fons, com a primer pas ens vàrem proposar de fixar-lo de manera homogènia, tant el dipositat a la casa rectoral de Bagà, als diversos dipòsits municipals, com el que es troba a l'ACA, que si bé ja estava inventariat, no s'ajustava als requisits mínims que vàrem considerar indispensables, entre els quals la datació, l'estat i una definició d'acord amb l'esquema de classificació que es pretenia elaborar. Després ens vàrem proposar d'integrar les diferents parts de l'actuació arxivística perquè els criteris de classificació, el disseny de les fitxes, i fins on fos possible, el tractament de la documentació, fossin el més homogenis possible i recollissin les particularitats subjacents a aquesta opció: localització, tipus de fons, etc.

6. Relació oral, recollida el 10/05/1990, escoltada sense notes completes en ocasions anteriors, de mossèn Gaietà Pedrals (nascut el 1909).

La recollida d'informació

Revisats els fons, descobrírem ben aviat l'extraordinària complexitat de la documentació eclesiàstica i la dificultat d'ordenar-la d'una manera lògica, per tipus de documents, i d'elaborar un Quadre de Classificació, de base funcional, però també orgànica, de característiques similars al que utilitzàvem com a referència per a l'Arxiu Històric Municipal⁷. Per a arribar a aquest punt, després d'examinar la bibliografia referent al tema i de nombroses consultes, que vàrem mantenir al llarg de tot el procés, ens va semblar que la manera més adequada de procedir seria fitxar exhaustivament tota la documentació, descendant fins on fos possible al nivell del catàleg, i prenent referència de totes les diligències d'obertura de documents, quan hi fossin, com també dels seus rètols de portada, interior i llom, elaborant el quadre de classificació, un cop coneguts els tipus de documents, la informació que podien proporcionar i la institució de la qual procedien.

El treball als Arxius

Aquesta tasca ens va portar moltes hores a l'ACA, on descobrírem l'enorme riquesa dels fons. El nombre d'unitats fitxades va ser molt més alt del que en principi podíem esperar: bon nombre de lligalls eren de contingut miscel·lani i contenien molta més informació del que deixava entreveure el seu rètol general; sovint els plec van donar lloc a fitxes classificables en apartats absolutament diferents i que en part coincidien amb sèries d'altres lligalls.

El treball a la rectoria de Bagà va ser més simple i més ràpid. En primer lloc perquè el volum de documentació conservada era molt més limitat, però sobretot perquè era molt més homogeni: la major part era formada per llibres sacramentals, amb la sola excepció d'alguns lligalls de contingut miscel·lani, que sí que van crear dificultats.

Tant al dipòsit de l'ACA com als de Bagà era impossible establir una ordenació convencional, com hauríem fet en un arxiu en el qual poguéssim actuar lliurement; per aquest motiu l'ordenació es va realitzar a partir de les fitxes, establint lligams lògics entre documents idèntics, situats a llocs diferents, prenent notes amb molta cura per a preparar, com corresponia, per a la posterior inventariació.

7. JOSEP MATES (redactor), i altres: *La classificació de la documentació municipal*, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1989.

LA INVENTARIACIÓ

El disseny de la fitxa d'inventariació

La fitxa, experimentada prèviament, procedia d'una adaptació particular de les recomanacions d'en Francesc Riera i Vayreda⁸ i el seu disseny va variar lleugerament al llarg de la recollida de dades. En la seva versió més útil va quedar així:

Anvers:

<i>Descripció bàsica</i>	CODI:
SECCIÓ	NUMERACIÓ ORIGINAL
APARTAT	NUMERACIÓ ACTUAL
SÈRIE	
DATA INICIAL	DATA FINAL

Descripció complementària

PORTADA	NUMERACIÓ INTERIOR
INTERIOR	MIDES
LLOM	UNITAT
MATÈRIA	LLENGUA

Revers:

OBSERVACIONS (Estat de conservació sobretot)

Es tenien en compte tots els paràmetres de descripció de documents que poguessin ésser significatius. Les dues columnes complien l'objectiu que visualment estigués tota la informació de més interès a l'abast, deixant sols per al revers les observacions. Amb aquest model de fitxa es va fer la recollida de la major part de la informació, especialment la barcelonina, de l'Arxiu de la Corona d'Aragó. El gran embalum del treball, i problemes d'utilitat futura ens van decidir a plantejar-nos la conveniència d'emprar algun sistema

8. *Els arxius municipals de Mallorca: classificació dels seus fons documentals*. Palma de Mallorca, Ed. Consell Insular de Mallorca, 1987.

informàtic que ens permetés treure major profit a la mateixa quantitat d'informació, i que de fet permetés una gestió més racional i ràpida.

El detall del procés d'informatització seria objecte d'un altre, article, com també l'explicació conceptual de cada un dels camps de definició emprats en la nova fitxa, i que bàsicament són els mateixos, però molt més delimitats, i contrastada la seva viabilitat pràctica. El programa que es va prendre per fonament va ser el Dbase III plus, si bé va ser necessari incloure-li nombroses modificacions. A nivell arxivístic s'ha de destacar el *Codi*, veritable camp-clau, amb el qual l'arxiver col.loca un document dins el quadre de classificació, donant referència de set variables que el defineixen; el programa permet que les fitxes noves es col.loquin automàticament al camp al qual pertanyen, amb total independència de l'ordre d'entrada.

EL QUADRE DE CLASSIFICACIÓ

Per la nostra experiència cal dir que els quadres de classificació són un dels problemes teòrics més atractius, i alhora de més responsabilitat per a un arxiver, i en els quals en bona mesura es pot veure la seva capacitat de planificació. Al mateix temps, en el seu desenvolupament, fa falta un pla previ, orgànic i funcional, però de fet sols és a posteriori, un cop es coneix tota la documentació, quan es pot fer el disseny definitiu i validar-lo⁹.

Les localitzacions

Com a criteri general, que és present en tot aquest treball, cal remarcar que *la localització no és un condicionant per a definir un conjunt documental, sinó un paràmetre més d'un document*, un factor més, que ens cuidem de precisar amb molta cura, però per a nosaltres la unitat bàsica dels fons, en el seu origen, està per sobre de les circumstàncies que els puguin haver fraccionat, sempre que siguin localitzables i es puguin consultar en el lloc on avui estan dipositats. No som en aquest criteri radicals, es tracta d'una opció adequada a les circumstàncies baganeses que potser no serà vàlid, o fins i tot inconvenient per a altres llocs, però que en aquest cas és idoni i, com a resul-

9. Entre la nombrosa bibliografia, no de tècniques d'inventariació, sinó sobretot d'inventaris ja realitzats. Els que ens han estat més útils: SANC CAPDEVILA, *El archivo parroquial i su ordenación*, Barcelona, Ed. Eugeni Subirana, 1926; ANTONI MAYANS, *Els arxius parroquials, municipals i notariais de la Garrotxa*, Edició conjunta Generalitat de Catalunya, Servei d'Arxius, Diputació de Girona i ajuntament d'Olot, 1.987; JOAQUIM M. PUIGVERT, *Arxius Parroquial de Riudellots de la Selva (inventari)*, Mecanoscrit; JOSEP PUJOL, *L'ordenació d'un arxius parroquial: Vilobí d'Onyar*, mecanoscrit, etc.

tat, produeix elements descriptius que *són molt més útils als investigadors*. Les possibilitats actuals de reproducció documental, que permeten duplicats perfectament consultables, poden equilibrar, en bona part, disgregacions com la que estem tractant i donar un argument positiu més a aquest criteri.

En el nostre cas la localització d'un document és indicada en el codi, i són possibles totes les combinacions:

EPA: Document eclesiàstic (E), parroquial (P), conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (A).

EQB: Document eclesiàstic (E), de la Comunitat de Preveres (Q), conservat a l'Arxiu Parroquial de Bagà (B).

ESC: Document eclesiàstic (E), d'Associacions Pietoses de Fidels (S), conservat a l'Arxiu Històric Municipal de Bagà (C).

L'Arxiu eclesiàstic s'ha pogut inventariar exhaustivament; per tant, el seu esquema és ja definitiu. Totes les sèries, apartats i seccions tenen la documentació que els és pròpia, i ha estat aquesta existència el que ha marcat bàsicament l'estructuració del quadre. En algun cas s'ha mantingut un lloc buit, com detallarem en l'explicació, per a no trencar un esquema lògic en què mancaria una peça, malgrat que no es conservi documentació concreta d'aquest tipus.

QUADRE DE CLASSIFICACIÓ DE L'ARXIU ECLESIASTIC

ARXIU ECLESIASTIC DE BAGÀ	PARROQUIAL	1. ESGLÉSIA I CULTA	1. Organització	01. Origen 02. Privilegis i ordinations 03. Consuetes 04. Santuaris i ajudes 05. Correspondència 06. Memorials
			2. Hisenda	01. Patrimoni 02. Sagristia 03. Bací de les ànimes 04. Comptes
		2. REGISTRES PARROQUIALS	1. Sagramentals	01. Baptismes 02. Confirmacions 03. Matrimonis 04. Òbits 05. Complementaris
			2. Ordinaris	01. Vistes pastorals 02. Excomunicats 03. Albats
			1. Causes Pies	01. Antoni d'Artigavella 02. Francesc Cases 03. Blai Coll 04. Marianna Vilarrúbies 05. Ramon Calveras 06. Esteve Serras 07. Francesc Delfou 08. Francesc Pujol 09. Francesc de Boatella 10. Reverent Comunitat 11. Josep Vilella 12. General
				2. Marmessories
	3. ADMINISTRACIONS AUTÒNOMES	3. Altres	01. Cementiri 02. Hospital	

COMUNITAT
DE PREVERES

1. ORGANITZACIÓ	1. Normativa Interna Govern	01. Ordinacions, disposicions, modificacions 02. Sinodes, peticions al bisbe 03. Misses, celebracions, fundacions, reduccions (Consuetat) 04. Acords 05. Estat de la Comunitat, censos 06. Correspondència 07. Certificats	
	2. Fundacions	01. Antònia Androfeu 02. Llatzer Baladret 03. Andreu Pedrals 04. Esteve Serra 05. Hores canòniques d'aniversari 06. Perpètuas 07. Maria Magdalena Rosell 08. Reverent Comunitat 09. Vilardell de Vallcebre 10. Vilella de Brocà	
	3. Beneficis	01. Sant Cosme i Sant Damià 02. Mare de Déu de Gràcia 03. Sant Esteve 04. Sant Sebastià 05. Mare de Déu del Castell 06. Santa Maria de Barcelona 07. Sant Joan 08. Sant Jaume i Sant Cristòfol 09. Sant Joan de l'Avellanet 10. Sant Jaume i Santa Maria 11. Mare de Déu de Paller 12. Sant Martí i Santa Magdalena	
	2. ECONOMIA	1. Patrimoni	01. Estat i inventaris 02. Nord
		2. Comptes generals	01. Clavaris i collectors 02. Dipòsits 03. Entrades i sortides 04. Revisions dels oïdors
		3. Comptes particulars	01. Procuradors 02. Rebuts de particulars 03. Compliment de fundacions 04. Preveres 05. Ajuntament
		4. Ingresos	01. Llevador de rendes 02. Llevador de ròssecs i ròssecs 03. Pabordia 04. Censals, fundacions 05. Misses 06. Àpoques 07. Adventici
		5. Despeses	01. Manteniment del patrimoni 02. Impostos 03. Polisses, distribucions, rebuts dels residents 04. Celebracions 05. Extraordinàries

OFICIALITAT	1. CÚRIA	1. Processos	01. Informes 02. Interns 03. Externs 04. Regestos
		2. Diligències	01. Causes Pies 02. Beneficis 03. Fundacions
	2. INFORMES I ESTADÍSTIQUES	1. Parròquia	01. Inventaris 02. Informes a les autoritats
		2. Comunitat	01. Censos de religiosos 02. Informes a les autoritats 03. Demandes collectives
ASSOCIACIONS PIETOSSES FIDELS	1. CONFRARIES	1. Documentació General	01. General 02. Grups de confraries
		2. Confraries Particulars	01. Sant Esteve 02. Santíssim Sagrament 03. Sant Cristòfol 04. M. D. del Roser 05. Sant Isidre 06. Sant Emilià 07. Terciari franciscans 08. M. D. de la Mercè 09. M. D. de Gràcia 10. Sant Eloi 11. Santa Llúcia
	2. CONGREGACIONS	1. Documentació General	
		2. Congregacions Particulars	01. M. D. de Paller

Comentaris al quadre de classificació de l'Arxiu Eclesiàstic

El seu conjunt actual dóna, fins a l'any 1960, límit superior de la nostra feina, 286 unitats. El fet que aquest Quadre concret s'hagi establert amb documentació exclusivament baganesa fa que aquest esquema serveixi per a l'Arxiu Eclesiàstic de Bagà en el seu estat actual, i sols considerant-ho així pot servir d'orientació per a altres arxius del mateix tipus.

Gosàriem dir, doncs, que el quadre és ja definitiu: sols alguna documentació escadussera que pugui aparèixer en el futur fora del seu lloc convencional i conegut pot alterar-lo, cosa que per altra banda és fàcil de fer a partir del sistema informàtic, i naturalment ens alegraria de cara al conjunt del Patrimoni.

El fons parroquial

Església i culte

Aquesta primera secció és de dimensions petites, en bona part perquè l'incendi del 1753 va cremar la documentació més antiga, que és on hi podia haver les referències més abundants en l'apartat primer (*Organització*) i també perquè la creació de la Comunitat de Preveres, consolidada com a tal en el segle XVI, va comportar el transvasament a aquesta de funcions que amb anterioritat havien estat realitzades per la parròquia en conseqüència empobrí el seu fons documental. Tampoc no és gaire ric el segon apartat (*Hisenda*), en bona part pels mateixos factors i encara perquè l'obra de la parroquial anava a compte i càrrec del Comú de la Vila, per la qual cosa la documentació generada hi restà. Hi hem inclòs la sèrie Sagristia i el Bassí de les Animes, perquè els seus ingressos no passaven a la Comunitat i eren considerats propis de la parròquia.

Registres parroquials

Aquesta és una de les seccions més característiques d'una parròquia. Ha estat dividida en dos apartats, seguint el criteri de considerar a part els registres dels actes sacramentals, en el mateix concepte que l'Església en dóna, i els que no ho són i que per tant no tenen la mateixa categoria no els afecten les mateixes disposicions internes, i són per aquest motiu menys abundants i

continus en el temps¹⁰. Cal remarcar dins aquesta sèrie la complementarietat absoluta dels fons conservats a Bagà i dels conservats a Barcelona, amb llibres cronològicament intercalats als dos dipòsits; fins i tot es dona el cas, dos, que els fulls que manquen en els llibres conservats a Bagà s'han localitzat a Barcelona¹¹; les sèries esdevenen completes a partir de finals del segle XVI.

Administracions autònomes

La secció *Administracions autònomes* és ben especial, ja que es tracta d'administracions de la parròquia que tenen entitat pròpia encara que en depenguin, i que en algun cas, a més, la parròquia no administra en solitari sinó que hi entren altres entitats jurídiques.

L'apartat de *Causas Pies* és un dels que ha donat més conflictes a l'hora de situar-lo en el Quadre; les Causes Pies, en principi parroquials, podien dependre també de la Comunitat de Preveres, i estrictament parlant hauria estat necessari incloure cada causa pia en el subfons corresponent. En la pràctica, en bon nombre de la documentació a què ens referim no s'indicava aquesta circumstància, en part per tractar-se de sèries incompletes, essent doncs arbitrària la seva catalogació en un o altre subfons. Sols en un cas era citada la Comunitat com a organització de tutela. Aquesta manca de possibilitats de saber els orígens reals de cada causa pia ens ha encaminat a considerar-les, en principi, del subfons parroquial, indicant en les fitxes els matisos que calgui. L'existència d'un sol cas on consta la tutela de la Comunitat ha fet que consideréssim poc útil obrir un altre apartat de causes pies dins aquest fons.

Cal dir que en origen aquesta distinció escrita no els era necessària, per tal com el subfons parroquial i el de la Comunitat de Preveres eren conservats en llocs diferents.

En l'apartat següent (*Marmessories*) s'inclou, també per ordre cronològic, aquest tipus de documentació. En algun cas les marmessories podien adquirir la categoria de Fundacions, ja de major entitat jurídica i amb un tractament diferent, cosa que no s'ha pogut detectar en cap dels casos que hi ha en aquest apartat.

No hi ha documentació de l'apartat següent, (*Altres*), que fa referència a la documentació de l'hospital i el cementiri. Probablement aquesta mancança es deu al fet de que era el Comú de la Vila qui es feia càrrec d'aquests serveis; malgrat això s'hi han inclòs per a mantenir oberta la possibilitat d'altres admi-

10. Els registres parroquials i els sacramentals no són sinònims: els darrers inclouen els actes que tenen aquesta tipificació, i que no coincideixen pas sempre amb els sacraments. Les orientacions es deuen a mossèn Antoni Guixé, teòleg.

11. Aquest cas es dona per exemple en el volum EPB.2.1.01.18 I EPB.2.1.01.21.

nistracions autònomes i pel fet que la utilització d'aquests serveis ha generat documentació a la parròquia en època contemporània, fora de l'abast cronològic d'aquest treball (1960), però que pot tenir utilitat futura.

El fons de la Comunitat de Preveres

Organització

El primer apartat d'aquesta secció *Normativa interna i govern*, inclou totes aquelles sèries considerades d'administració general. De la primera, *Ordinacions*, cal dir que són molt escassos els documents conservats. Diferent és la situació de la segona, *Sínodes, peticions al bisbe, reduccions*, molt abundant i que s'ha inventariat conjuntament perquè així era conservada. En alguns casos, com es veurà, l'oficialat generava documentació similar, cosa lògica en tractar-se d'una jurisdicció intermitja entre la parròquia i el bisbat. La tercera sèrie, *Misses, celebracions, fundacions (consueta)*, inclou llibres de control de les obligacions de la Comunitat, i per tant podrien ser considerats com a consuetes, si bé lamentablement la majoria són incomplets, bé per temàtica original, en tractar sols d'un aspecte d'aquestes obligacions, bé perquè no ens han arribat íntegres.

Les sèries següents: *Acords, Estat de la Comunitat, censos, Correspondència i Certificats*, són gairebé testimonials, i amb molts salts cronològics, especialment els *Acords*, la majoria conservats en còpia; la seva pèrdua és relativament recent per tal com en 1903 encara eren a l'Arxiu¹².

L'apartat *Fundacions* inclou deu d'aquestes entitats jurídiques, per ordre cronològic d'antiguitat. També estan ordenats per ordre cronològic els *Beneficis*, entre els que s'han inclòs indistintament alguns casos de beneficis forans, però creats a Bagà, on es conservava almenys part de la documentació.

Economia

Excepte el primer apartat *Patrimoni*, complet, però poc voluminós, la resta tenen una entitat molt considerable. Els apartats en què s'ha agrupat la documentació l'homologuen amb un sistema comptable convencional, atenent al seu caràcter i respectant alhora la seva diversitat. Cal destacar els lli-

12. N'hem trobat un certificat del 25/11/1903, emès per Francesc Rodergues, aleshores arxiver de la Comunitat.

galls de *Pavordia*, de contingut miscel·lani, com s'indica en les mateixes fitxes i que en conjunt són d'un gran interès. De fet, la seva existència com a sèrie especial ja està documentada d'antic. És possible que la documentació agrupada a l'apartat *Censals, fundacions*, hagués estat integrada en altre moment a *Pavordia*, però en no trobar-li d'origen s'ha preferit mantenir la diferència. Els *Registres de misses i altres celebracions* conservats a aquesta secció es diferencien dels de *Consueta*, o bé *Nord*, pel seu caràcter concret i la indicació dels ingressos obtinguts.

El fons de l'oficialat

El poc volum d'aquest fons ens dona un esquema relativament simple i unes sèries poc nombroses. En tractar-se d'un estadi administratiu intermedi entre la parròquia i el bisbat, i d'una vida llarga però poc intensa, bona part de la documentació s'ha conservat en mans del seu receptor inferior, la parròquia, o superior, el bisbat.

El fons de les associacions pietoses de fidels

Aquest darrer apartat inclou les associacions pietoses de fidels que tenien patronatge eclesiàstic, però n'eren independents i que, a més de les seves activitats pietoses, desenvolupaven notable activitat en altres camps, funcionant en alguns casos com una societat de socors mutus, i gairebé de manera complementària a un gremi, especialment les confraries, mentre que el caràcter exclusivament pietós i la presència de clergues era particular de les congregacions. El cert és que hi ha matisos importants entre ambdues, tant en la finalitat com en la composició, i per aquest motiu estan en apartats diferents, malgrat la diferència de volum entre una i altra secció. Cal remarcar el cas especial de la Congregació de la Mare de Déu de Paller, composta exclusivament per sacerdots, però no sols baganesos sinó de tot l'Alt Berguedà.

CONCLUSIONS

Des d'un punt de vista professional pensem que, en casos de dispersió d'un arxiu en diferents dipòsits, el fet d'elaborar un instrument de descripció únic, no sols compleix a nivell conceptual el requisit bàsic de respecte al fons, sinó que és molt més útil a l'investigador. Des d'aquesta òptica ens satisfà especialment l'exercici fet amb l'Arxiu Eclesiàstic, al qual en principi no concedíem tant de relleu; hi hem pogut aplicar a fons aquest principi teòric, al nostre entendre amb excel·lents resultats.

Ha suposat un gran esforç teòric l'elaboració del seu *Quadre de classificació*. Pensem que s'ajusta perfectament al fons, i que amb aquesta salvetat obre camins respecte d'una ordenació i inventarització més d'acord amb el funcionament de les institucions originàries en aquest tipus d'arxivs.

Ha estat un interessant exercici teòric el disseny de la fitxa, i sobretot l'adequació tant del quadre de classificació com de la fitxa mateix a un tractament informàtic sistematitzat i amb una programació específica, que té possibilitats enormes de creixement i ofereix moltíssima versatilitat per la seva consulta, malgrat que el seu desenvolupament teòric està fora de lloc en aquesta comunicació¹³.

També ha estat una ocasió excel·lent per a recollir i sistematitzar les històries dels fons, el que ha suposat buscar documents a l'ACA, a l'Institut Municipal d'Història de Barcelona, a l'Arxiu Històric Municipal i al Parroquial dipositat a la rectoria de Bagà; a part de les entrevistes orals realitzades.

13. Aquest article és part resumida i modificada del treball final del I Màster d'Arxivística, a presentar en 1994.

